

C-28/22. sz. ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2022. január 12.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Sąd Okręgowy w Warszawie (varsói regionális bíróság,
Lengyelország)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2021. november 19.

Felperesek:

TL

WE

Alperes:

Getin Noble Bank S.A.

Az alapeljárás tárgya

A fizetési felszólítással kapcsolatos eljárás a felperesek által a bank részére egy később érvénytelennek nyilvánított jelzálogkölcsön-szerződés keretében kifizetett pénzeszszegek visszafizetésére irányul. Az alperes által érvényesített visszatartási kifogás, amely az adósokkal szemben a részükre kifizetett pénzeszközök visszafizetése iránti követeléseken alapul, lehetőséget ad a banknak arra, hogy visszatartsa a szolgáltatás teljesítését mindaddig, amíg a felperesek az ellenszolgáltatást vagy e szolgáltatás teljesítésének biztosítását fel nem ajánlják. A visszatartási kifogás eredményessége annak vizsgálatától függ, hogy a bank pénzeszközök visszafizetése iránti követelése nem évült-e el.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogi alapja

A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK irányelv (a továbbiakban: 93/13 irányelv)

(HL 1993. L 95., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 2. kötet, 288. o.)
6. cikke (1) bekezdésének és 7. cikke (1) bekezdésének értelmezése.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 1) Ellentétes-e a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (HL 1993. L 95., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 1. kötet, 288. o.) 6. cikkének (1) bekezdésével és 7. cikkének (1) bekezdésével a nemzeti jog olyan értelmezése, amely abban az esetben, ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyását követően nem maradhat fenn, az eladó vagy szolgáltató visszatérítési követelése elévülési idejének kezdetét a következő események valamelyikéhez köti:
 - a) a fogyasztó által az eladóval vagy szolgáltatóval szemben a szerződési feltételek tisztességtelen jellegére alapított követelés vagy kifogás érvényesítése, vagy a bíróság által hivatalból adott tájékoztatás a szerződéses feltétel tisztességtelennek való nyilvánításának lehetőségéről, vagy
 - b) a fogyasztó nyilatkozata arról, hogy átfogó tájékoztatást kapott a szerződés fennmaradása lehetőségének hiányából fakadó joghatásokról (jogkövetkezményekről), így az eladó vagy szolgáltató azon lehetőségéről, hogy visszatérítési követeléseket érvényesítsen, valamint e követelések terjedelméről, vagy
 - c) annak vizsgálata a bírósági eljárás során, hogy a fogyasztó ismeri-e a szerződés fennmaradása lehetőségének hiányából fakadó joghatásokat (jogkövetkezményeket) (tudomással bír-e azokról), illetve a bíróság által e joghatásokról nyújtott tájékoztatás, vagy
 - d) az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó közötti jogvitát elbíráló jogerős bírósági ítéletet meghozatala,
- 2) összeegyeztethető-e a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével és 7. cikkének (1) bekezdésével a nemzeti jog olyan értelmezése, amely szerint abban az esetben, ha a szerződés nem maradhat fenn a tisztességtelen feltételek elhagyását követően, az az eladó vagy szolgáltató, akivel szemben a fogyasztó a szerződésben foglalt tisztességtelen feltételek miatt követelést érvényesített, nem köteles saját maga intézkedni annak ellenőrzése érdekében, hogy a fogyasztó tisztában van-e azokkal a következményekkel, amelyek a tisztességtelen feltételek szerződésből való kihagyásából vagy abból fakadnak, hogy a szerződés nem maradhat fenn,
- 3) összeegyeztethető-e a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK irányelv

6. cikkének (1) bekezdésével és 7. cikkének (1) bekezdésével a nemzeti jog olyan értelmezése, amelynek értelmében abban az esetben, ha a szerződés nem maradhat fenn a tisztességtelen feltételek elhagyását követően, a fogyasztó visszatérítési követelésének elévülési ideje azt megelőzően kezdődik, hogy az eladó vagy szolgáltató visszatérítési követelésének elévülési ideje megkezdődne,
- 4) összeegyeztethető-e a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK irányelv 7. cikkének (1) bekezdésével a nemzeti jog olyan értelmezése, amelynek értelmében abban az esetben, ha a szerződés nem maradhat fenn a tisztességtelen feltételek elhagyását követően, az eladó vagy szolgáltató jogosult arra, hogy a fogyasztótól kapott szolgáltatások visszatérítését attól tegye függővé, hogy a fogyasztó egyidejűleg felajánlja-e az eladótól vagy szolgáltatótól kapott szolgáltatások visszatérítését, vagy e visszatérítés teljesítésének a fogyasztó általi biztosítását, amelynek során a fogyasztó által teljesítendő szolgáltatás meghatározásakor figyelmen kívül kell hagyni azokat az összegeket, amelyek visszatérítése iránti követelések elévültek,
- 5) összeegyeztethető-e a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK irányelv 7. cikkének (1) bekezdésével a nemzeti jog olyan értelmezése, amelynek értelmében abban az esetben, ha a szerződés nem maradhat fenn a tisztességtelen feltételek elhagyását követően, a fogyasztót részben vagy egészben nem illetik meg késedelmi kamatok a szolgáltatás visszatérítésére vonatkozó felszólítás eladó vagy szolgáltató általi kézhezvételétől, ebben az esetben a 4. kérdésben említett jogosultság eladó vagy szolgáltató általi gyakorlásától számított időszak tekintetében?

A hivatkozott uniós jogi rendelkezések és ítélkezési gyakorlat

A 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése és 7. cikkének (1) bekezdése; a Bíróság 2021. április 29-i Bank BPH ítélete (C-19/20)

A hivatkozott nemzeti rendelkezések

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 roku Kodeks cywilny (a polgári törvénykönyvről szóló, 1964. április 23-i törvény) (egységes szerkezetbe foglalva: Dziennik Ustaw, 2020., 1740. tétel) (a továbbiakban: KC) 117. cikke

1. § Az e törvényben meghatározott kivételekkel a vagyoni követelések elévülnek.

2. § Ezen elévülési idő lejártát követően az a személy, akivel szemben a követelés fennáll, mentesül e követelés teljesítése alól, kivéve, ha lemond az elévülési

kifogás érvényesítéséről. Az elévülési kifogásról a határidő letelte előtti lemondás azonban érvénytelen.

2¹. § Az elévülési idő lejártát követően a fogyasztóval szemben fennálló követelés nem érvényesíthető.

A KC 117¹. cikke

1. § Kivételes esetben a bíróság a felek érdekeinek mérlegelését követően figyelmen kívül hagyhatja a fogyasztóval szembeni követelés elévülési idejének lejártát, ha ezt a méltányosság szempontjai megkövetelik.

2. § Az 1. §-ban említett lehetőséggel élve a bíróságnak különösen a következőket kell mérlegelnie:

1) az elévülési idő hossza;

2) az elévülési idő lejártától a követelés érvényesítéséig terjedő időtartam;

3) a körülmények jellege, amelyek miatt a jogosult nem érvényesítette követelését, beleértve a kötelezett magatartásának arra gyakorolt hatását, hogy a jogosult késlekedett követelésének érvényesítésével.

A KC 118. cikke:

- Az 1990. október 1. és 2018. május 28. között hatályos változat:

Különös szabály eltérő rendelkezése hiányában az elévülési idő tíz év, időszakos szolgáltatásokra vonatkozó követelések és gazdasági tevékenység gyakorlásával összefüggő követelések esetében pedig három év.

- A 2018. május 29-étől hatályos, az ustawa z dnia 13 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (a polgári törvénykönyv és egyes más törvények módosításáról szóló, 2018. április 13-i törvény) (Dziennik Ustaw, 2018., 1104. tábla) 1. cikke szerinti változat:

Különös szabály eltérő rendelkezése hiányában az elévülési idő hat év, időszakos szolgáltatásokra vonatkozó követelések és gazdasági tevékenység gyakorlásával összefüggő követelések esetében pedig három év. Ugyanakkor az elévülési idő a naptári év utolsó napján jár le, kivéve, ha az elévülési idő kevesebb, mint két év.

A KC 120. cikkének 1. §-a:

Az elévülési idő azon a napon kezdődik, amelyen a követelés esedékessé vált. Amennyiben a követelés esedékessége meghatározott cselekmény jogosult

általi elvégzésétől függ, a határidő azon a napon kezdődik, amikor a követelés esedékessé vált volna, ha a jogosult a lehető leghamarabb elvégzi a cselekményt.

A KC 355. cikke

- 1. § Az adósnak a hasonló jellegű viszonyokban úgy kell eljárnia, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható (gondossági kötelezettség).*
- 2. § Az adós gazdasági tevékenysége során tanúsított kellő gondosságát e tevékenység szakmai jellegének figyelembevételével kell meghatározni.*

A KC 385¹. cikke:

- 1. § A fogyasztói szerződés egyedileg meg nem tárgyalt rendelkezései nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, ha azok a fogyasztó jogait és kötelezettségeit a jó erkölcsbe ütköző és a fogyasztó érdekeit súlyosan sértő módon állapítják meg (jogellenes szerződési feltételek). Ez nem vonatkozik a felek főszolgáltatásaira – különösen az árra vagy a díjazásra – vonatkozó rendelkezésekre, ha azok egyértelműen vannak megfogalmazva.*
- 2. § Ha az 1. § alapján a szerződés valamely rendelkezése nem jelent kötelezettséget a fogyasztóra nézve, a szerződés többi része továbbra is köti a feleket.*
- 3. § Egyedileg meg nem tárgyaltak minősülnek azok a szerződéses rendelkezések, amelyek tartalmára a fogyasztó nem volt tényleges befolyással. Ez különösen olyan szerződéses rendelkezésekre vonatkozik, amelyek a másik szerződő fél által a fogyasztónak javasolt szerződésmintából származnak.*
- 4. § Annak bizonyítása, hogy valamely rendelkezést egyedileg megtárgyaltak, az erre hivatkozó felet terheli.*

A KC 405. cikke

Aki másnak rovására jogalap nélkül jut vagyoni előnyhöz, köteles az előnyt természetben visszaszolgáltatni, ha ez nem lehetséges, annak értékét kell megtéríteni.

A KC 410. cikke

- 1. § Az előző cikkeket rendelkezései különösen a jogalap nélküli szolgáltatásra alkalmazandóak.*

2. § Jogalap nélküli a szolgáltatás, ha az azt teljesítő személy arra egyáltalán, vagy azon személy tekintetében nem volt köteles, akinek a részére teljesített, vagy ha nyújtásának oka megszűnt, vagy ha a szolgáltatással elérni kívánt célt nem érték el, vagy a szolgáltatási kötelezettséget keletkeztető jogügylet érvénytelen volt, és a szolgáltatást követően sem lett érvényes.

A KC 455. cikke

Amennyiben a szolgáltatás teljesítésére rendelkezésre álló határidő nincs meghatározva, és az a kötelem természetéből sem állapítható meg, a kötelezettséget az adós teljesítésre való felszólítását követően haladéktalanul teljesíteni kell.

A KC 481. cikkének 1. §-a

A hitelező, az adós fizetési késedelme esetén, anélkül hogy igazolnia kellene kárát, a késedelem időtartamára késedelmi kamatokat követelhet abban az esetben is, ha a késedelem olyan körülményekre vezethető vissza, amelyekért az adós nem felelős.

A KC 496. cikke

Ha az elállás következtében a feleknek vissza kell téríteniük a kölcsönös szolgáltatásokat, mindkét felet visszatartási jog illeti meg mindaddig, amíg a másik fél nem ajánlja fel a kapott szolgáltatás visszatérítését, vagy nem biztosítja a visszatérítés iránti követelést.

A KC 497. cikke

Az előző cikk rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell a visszterhes szerződés felmondása vagy érvénytelensége esetén.

Az Ustawa z dnia 13 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (a polgári törvénykönyv és egyes más törvények módosításáról szóló, 2018. április 13-i törvény) 5. cikke

(1) Az e törvény hatálybalépése előtt keletkezett és ebben az időpontban még el nem évült követelésekre az e törvény hatálybalépésétől az 1. cikkben módosított törvény jelen törvénnyel módosított rendelkezéseit kell alkalmazni.

[...]

(3) *A fogyasztónak az e törvény hatálybalépése előtt keletkezett és ebben az időpontban még el nem évült olyan követeléseire, amelyek elévülési idejét az 1. cikkben módosított törvény 118. cikke és 125. cikkének 1. §-a határozza meg, az 1. cikkben módosított törvény eddig hatályos rendelkezéseit kell alkalmazni.*

(4) *A fogyasztóval szemben fennálló olyan elévült követelésekre, amelyekre vonatkozóan e törvény hatálybalépésének időpontjáig az elévülési kifogást nem érvényesítettek, ettől az időponttól kezdődően az elévülésnek az 1. cikkel módosított törvényben meghatározott, jelen törvénnyel módosított következményei érvényesülnek.*

A tényállás és az eljárás rövid bemutatása

- 1 A felperesek (adósok) fogyasztóként eljárva 2007. szeptember 7-én jelzálogkölcsön-szerződést kötöttek egy bankkal, amelynek jogutódja az alperes. A kölcsönt lengyel zlotyban (PLN) kifejezett összegben határozták meg, és külföldi valutához – svájci frankhoz (CHF) – kötötték. A kölcsön PLN-ben kifejezett összegét a banknál irányadó átváltási árfolyamtablázatban megállapított devizavételi árfolyamon számították át a CHF-ben kifejezett összegre. Az ily módon CHF-ben kifejezett összeg alapján határozták meg a kölcsön havi törlesztőrészleteinek összegét. A kölcsön kamatlábát a LIBOR-hoz (CHF) kapcsolták. Az adósoknak a törlesztőrészleteket PLN-ben a CHF-ben kifejezett törlesztőrészletnek megfelelő összegben, a bank átváltási árfolyamtablázatában megállapított, a törlesztés napján érvényes eladási árfolyam szerint kellett fizetniük.
- 2 A 2021. november 19-i ítélettel megállapították, hogy a kölcsönszerződés érvénytelen, mivel a tisztességtelen feltételek elhagyását követően nem maradhat fenn. A bank által a szerződés elszámolása tekintetében egyoldalúan meghatározott árfolyamok és az egyes elszámolások esetében eltérő vételi és eladási árfolyamok alkalmazása tisztességtelen feltételnek minősült.
- 3 Az eljárás során az adósokat a bíróság tájékoztatta a szerződés érvénytelenségének lehetőségéről. Arról is tájékoztatták őket, hogy ilyen esetben a bank felszólítását követően haladéktalanul vissza kell fizetniük a kölcsön tőkeösszegét, és velük szemben a bank magasabb összegek kifizetésére vonatkozó követelése is érvényesíthető. A felperesek fenntartották álláspontjukat.
- 4 A felperesek mind a közvetlenül az alpereshez intézett megintésben, mind a keresetlevélben utaltak a szerződéses feltételek tisztességtelen jellegére, valamint a szerződés érvénytelenségére hivatkozó érvekre. Az alperes következetesen azt az álláspontot képviselte, hogy a szerződés nem tartalmaz tisztességtelen feltételeket, és hogy az abban foglalt átváltási záradékok hatályosak és érvényesek. Ezért megtagadta a kapott szolgáltatások visszatérítését.

- 5 2021. július 9-én kézbesítették a felpereseknek a bank arra vonatkozó nyilatkozatot tartalmazó levelét, hogy a bank élt azzal a jogával, hogy a felpereseket esetlegesen megillető szolgáltatásokat mindaddig visszatartja, amíg a felperesek fel nem ajánlják a bank által a kölcsönszerződés alapján folyósított kölcsönösszeg formájában nyújtott kölcsönös szolgáltatások visszatérítését, vagy nem biztosítják a visszatérítés iránti követelést.

Az alapeljárásban részt vevő felek főbb érvei

- 6 A felek között továbbra is vita áll fenn a felperesek által a kölcsön-tőkeösszegeként használt összeg visszafizetésére vonatkozó banki követelés elévülésével kapcsolatban.
- 7 A felperesek álláspontja szerint a bank követeléseinek elévülési ideje akkor kezdődött, amikor a bank tudomására jutott a felperesek által a fizetési felszólításban – megintésben kifejtett, a szerződés érvényességét megkérdőjelező álláspont, illetve amikor kézbesítették a keresetlevél másolatát. Mindkét esemény 2017-ben történt, ami azt jelenti, hogy a bank követeléseinek elévülése 2020-ban következett be. Ezt követően előadják, hogy a szerződés érvényességének vagy feltételeinek vitatása nem korlátozódik a bírósági eljárásra. Az ezzel ellentétes megközelítés túlságosan szigorú lenne, mivel korlátozná a 93/13 irányelv szerinti fogyasztói érdekek védelmének lehetőségét.
- 8 Az alperes ezzel szemben azt állítja, hogy a bank követelésének elévülési ideje még nem kezdődött meg, és azzal érvel, hogy a követelés elévülési ideje akkor kezdődik, amikor a szerződési feltételek hatályosságával és a kölcsönszerződés érvényességével kapcsolatos jogvitát a bíróság jogerősen elbírálja. Az alperes annak feltételezését is vitatja, hogy az irányelv rendelkezései meghatározhatják az eljárásban részt vevő felek jogait és kötelezettségeit.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem indokolásának rövid összefoglalása

- 9 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a nemzeti jogból eredő feltevéseken alapul, amelyek értelmében a tisztességtelen szerződési feltételek szerződésbe foglalása és szerződésből való kihagyása a szerződés érvénytelenségét vonja maga után, ami ugyanakkor a kölcsönös szolgáltatások visszatérítése iránti követelést keletkeztet, amely a jogalap nélküli szolgáltatás visszatérítésének kötelezettségéből ered (a KC 410. cikke). A szerződés érvénytelenségére tekintettel az alperes jogosult arra, hogy mindaddig, amíg a felperesek fel nem ajánlják az igénybe vett összeg visszafizetését, vagy nem biztosítják az ezen összeg visszafizetése iránti követelést, érvényesítheti a felperesektől kapott összegek visszatartásának kifogását, feltéve hogy a bank követelése a kifogás érvényesítésének időpontjában nem évült el.
- 10 A kérdést előterjesztő bíróság a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság, Lengyelország) (2021. május 7-i határozat, ügyszám: III CZP 6/21) nyomán

különösen arra emlékeztetett, hogy a 93/13 irányelv – különösen annak 6. cikke – KC 385¹. cikkébe történt átültetését úgy kell értelmezni, hogy a tisztességtelen feltétel nem kezdettől fogva (*ab initio*) és nem a törvény erejénél fogva (*ipso iure*) vált ki joghatásokat, amit a bíróságnak hivatalból kell figyelembe vennie. A fogyasztó azonban, aki tisztában van a feltétel tisztességtelen jellegével, tiltakozhat e feltétel alkalmazásának megtagadása ellen, azáltal, hogy elfogadja azt. Az elfogadás csak akkor lehet eredményes, ha átfogóan tájékoztatták a fogyasztót azokról a jogkövetkezményekről, amelyeket e feltétel végleges hatálytalansága (érvénytelensége) vonhat maga után. A fogyasztót tájékoztatni kell arról a lehetőségről is, hogy a kikötést észszerű időn belül megerősítheti, és hogy kötelező érvénnyel állást foglalhat azzal kapcsolatban, hogy a szerződés végleges hatálytalanságának (érvénytelenségének) következményei különösen hátrányosak-e számára. Az elfogadás megtagadása a tisztességtelen feltétel véglegesen hatálytalanságát (érvénytelenségét) eredményezi. Abban az esetben, ha a kölcsönszerződés ilyen feltétel hiányában nem tartható fenn, a fogyasztó és a hitelező külön-külön követelheti a szerződés teljesítése során nyújtott pénzszolgáltatás visszatérítését.

- 11 A tisztességtelen szerződéses feltételek szerződésbe foglalásával kapcsolatos szankciónak olyan joghatást kell kiváltania, hogy a kikötés megerősítése megtagadásának időpontjával, amely nélkül a kölcsönszerződés nem kötheti a feleket, vagy az e rendelkezés megerősítésére rendelkezésre álló határidő eredménytelen lejártának napjával megszűnik a felfüggesztés állapota (a felfüggesztett hatálytalanság állapota, azaz a szerződés nem vált ki joghatásokat), és a szerződés véglegesen hatálytalan (érvénytelen) lesz, vagy visszamenőlegesen (*ex tunc*) lép hatályba, abban a formában, amely a kiegészítő szabályozást tartalmazza. A kérdést előterjesztő bíróság azonban felhívja a figyelmet az ilyen szankcióval járó veszélyekre, amelyek abból erednek, hogy a fogyasztónak ténylegesen nyilatkoznia kell a tisztességtelen feltételek megtámadására irányuló szándékáról, és hogy e cselekmény számos formai követelménynek való megfelelést igényel. Különösen e konstrukció azon joghatásaival kapcsolatban merülnek fel kételyek, amelyek az eladó vagy szolgáltató követeléseinek elévülési ideje kezdetének és a követelések esedékességi időpontjának megállapítása során merülnek fel, beleértve az adós teljesítési késedelembe esése időpontjának meghatározását, amely törvényes késedelmi kamatok megfizetésére vonatkozó kötelezettség keletkezésének alapját képezi.
- 12 Az e kérdéseket szabályozó megfelelő rendelkezések hiányában a bíróság úgy látja, hogy az általános rendelkezéseknek a 93/13 irányelv célkitűzéseit tükröző értelmezését kell elfogadni, és különösen az említett jogi aktus rendelkezéseit kell értelmezni az abban foglalt szabályozásnak a felek elszámolására gyakorolt hatása tekintetében, abban az esetben, ha a tisztességtelen szerződési feltételeket tartalmazó szerződés nem tartható fenn.
- 13 Szükségesnek tűnik továbbá tisztázni a Bíróság C-19/20. sz. ügyben 2021. április 29-én hozott ítéletéből eredő, a fogyasztó tájékoztatására vonatkozó kötelezettség terjedelmét a tisztességtelen szerződési feltételek hatálytalanságának visszafizetési

kötelezettséget eredményező következményeiről. Különösen azt kell tisztázni, hogy az ilyen tájékoztatás szükségességének feltételezése befolyásolhatja-e a felek jogainak és kötelezettségeinek terjedelmét a visszatérítés iránti követelések tekintetében. A kérdést előterjesztő bíróság különösen azt veszi figyelembe, hogy a Bíróság már egyértelművé tette, hogy az irányelv által előírt védelem teljes hatékonysága megköveteli, hogy a feltétel tisztességtelen jellegét hivatalból megállapító nemzeti bíróság minden következtetést levonhasson ezen megállapításból, anélkül hogy meg kellene várnia, hogy a jogairól tájékoztatott fogyasztó az említett feltétel megsemmisítését kérő nyilatkozatot tegyen (a C-154/15., C-307/15. és C-308/15. sz. egyesített ügyekben 2016. december 21-én hozott ítélet 59. pontja, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

- 14 Ezenfelül úgy tűnik, hogy valamely feltétel tisztességtelen jellegének megállapításából eredő valamennyi következménynek magában kell foglalnia a restitutív jellegű sikeres követelések biztosítását is.
- 15 Ami az **első kérdést (I.1. pont)** illeti, a kérdés annak megállapítására irányul, hogy a 93/13 irányelv rendelkezéseinek szövege befolyásolja-e a követelések – elsősorban a kölcsönszerződés érvénytelensége esetén felmerülő, visszatérítés iránti követelések – elévülésére vonatkozó nemzeti szabályozás értelmezését.
- 16 A jogalap nélküli szolgáltatás visszatérítésére irányuló követelés akkor válik esedékessé, ha azt az adós teljesítési határidőt tartalmazó felszólítását követően nem teljesítik haladéktalanul. Amennyiben a követelés esedékessége meghatározott cselekmény jogosult általi elvégzésétől függ, az elévülési határidő azon a napon kezdődik, amikor a követelés esedékessé vált volna, ha a jogosult a lehető leghamarabb elvégzi a cselekményt.
- 17 Annak feltételezése, hogy az eladó vagy szolgáltató jogalap nélküli szolgáltatás visszatérítése iránti követelésének elévülési ideje csak a szerződés végleges hatálytalanná válásának időpontját követően kezdődhet meg, arra utal, hogy amíg a szerződés felfüggesztése tart, az eladó vagy szolgáltató nem követelheti az e szerződésben elfogadott szolgáltatások teljesítését. Nem követelheti a teljesített jogalap nélküli szolgáltatás visszatérítését sem, mivel a szerződési feltétel és a szerződés kötelező jellegével kapcsolatos döntés főszabály szerint a fogyasztó kezében van. Mivel az eladó vagy szolgáltató nem érvényesíthet ilyen követelést, és így nem nyilváníthatja esedékessé a visszatérítési követeléseit, azok elévülése nem kezdődhet meg. A helyzet csak akkor változik, ha a fogyasztó megerősíti a tisztességtelen kikötést, vagy megtagadja annak megerősítését.
- 18 A fogyasztó visszatérítési követelésének elévülési ideje nem kezdődhet meg azt megelőzően, hogy a fogyasztó tudomást szerzett, vagy észszerűen tudomást szerezhethetett volna a feltétel tisztességtelen jellegéről. A fogyasztó csak ekkor szólíthatta fel az eladót vagy szolgáltatót a szolgáltatás visszatérítésére (a KC 455. cikke), vagyis tehette meg a KC 120. cikkének 1. §-ában említett lépéseket.

- 19 Ami az **első kérdés a) pontját [I. 1. a) pont]** illeti, az eladó vagy szolgáltató követeléseinek elévülésére vonatkozó rendelkezések olyan értelmezése tükrében, amely az elévülési idő megkezdéséhez a fogyasztó tevékeny magatartását követeli meg, kétségek merülnek fel azzal kapcsolatban, hogy nem sérül-e a fogyasztó számára a 93/13 irányelvben biztosított védelem hatékonysága. Ilyen helyzetben az az eladó vagy szolgáltató, aki a fogyasztóknak tisztességtelen feltételeket tartalmazó szerződéseket ajánl, a fogyasztó fellépésének hiányában ténylegesen mentesülhet az e szerződések tartalmáért való felelősség alól. Az irányelvben foglalt teljes fogyasztóvédelmi rendszer ugyanis azon a feltételezésen alapul, hogy a felek eltérő tárgyalási pozícióival és az őket megillető jogok ismeretével kapcsolatos eltéréseket ki kell egyenlíteni. Lehetséges, hogy a fogyasztó nincs tudatában a szerződésben szereplő feltétel tisztességtelen jellegének, vagy nem észleli a 93/13 irányelvből eredő jogainak terjedelmét (2021. június 10-i BNP Paribas Personal Finance SA ítélet, C-776/19–C-782/19, EU:C:2020:578, 45. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Ez az irányelv 7. cikkének (1) bekezdésében foglalt azon kötelezettség teljesítésével kapcsolatos kérdést vet fel, amely szerint gondoskodni kell arról, hogy megfelelő és hatékony eszközök álljanak rendelkezésre ahhoz, hogy megszüntessék a fogyasztókkal kötött szerződéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazását.
- 20 Az is kétségeket vethet fel, hogy teljesül-e az irányelv 6. cikkének (1) bekezdéséből eredő azon kötelezettség, amely szerint biztosítani kell, hogy fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételek a nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve. Ha ugyanis feltételezzük, hogy a tisztességtelen feltétel szerződésbe foglalása ellenére az eladó vagy szolgáltató mentesül a visszatérítési követelés határidőben történő érvényesítésének kötelezettsége alól, akkor ez a rendelkezés ténylegesen hatást gyakorol a fogyasztó helyzetére (jogaira és kötelezettségeire).
- 21 Másrészt egy ilyen szerződési feltétel tisztességtelen jellege megállapításának főszabály szerint azon jogi és ténybeli állapot helyreállítását kell eredményeznie, amelyben a fogyasztó az említett kikötés hiányában lenne. Az ily módon meghatározott joghatás nem követeli meg, hogy a fogyasztó mentesüljön a jogalap nélkül igénybe vett szolgáltatás visszatérítésének kötelezettsége alól.
- 22 Ezen túlmenően mind a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése, mind a KC 385¹. cikkének 1. §-a csak a tisztességtelen (jogellenes) feltétel kötelező erejének egyoldalú, fogyasztót érintő hiányáról rendelkezik. Az eladó vagy szolgáltató nem hivatkozhat egyoldalúan a szerződéses rendelkezések tisztességtelen jellegére, és ennek alapján nem érvényesíthet követeléseket a fogyasztóval szemben. A tisztességtelen feltételek szerződésben való fennállásából eredően jogok kizárólag a fogyasztót illetik meg. Nem úgy tűnik, hogy a fogyasztóvédelmi rendelkezések alkalmazásának ahhoz kellett volna vezetnie, hogy az eladónak vagy szolgáltatónak közvetlenül a szolgáltatás teljesítését követően érvényesítenie kellene a teljesített szolgáltatás visszatérítése iránti követelést (a fogyasztót pedig

visszatérítési kötelezettség terhelné). A fogyasztót ekkor gazdasági körülmények arra kényszeríthetnék, hogy fogadja el a tisztességtelen feltételek fennmaradását.

- 23 Ezért a kérdést előterjesztő bíróság – az alább jelzett kivételekkel – nem látja akadályát annak, hogy az eladó vagy szolgáltató követelése elévülési idejének kezdete attól az időponttól függjön, amikor tudomást szerez arról, hogy a fogyasztó tisztességtelen szerződési feltételek szerződésben való fennállásából eredő követelést támaszt vele szemben. E kérdés végleges tisztázása megköveteli azon hatás fennállásának és mértékének értékelését, amelyet a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésében és 7. cikkének (1) bekezdésében meghatározott szabályok a visszatérítési követelésekre és a felek elszámolására vonatkozó szabályokat előíró nemzeti jogszabályok értelmezésére gyakorolnak.
- 24 Ami az **első kérdés b) és c) pontját [I. 1. b) és c) pont]** illeti, az a fogyasztóra vonatkozó azon további követelményekkel kapcsolatos kételyekre vonatkozik, hogy a fogyasztónak arról is nyilatkoznia kell, hogy tudatában van a tisztességtelen szerződési feltételek megtámadása következményeinek.
- 25 Amennyiben a fogyasztó a teljes szerződés végleges hatálytalanságát (érvénytelenségét) feltételező visszatérítési követelést érvényesít, az ilyen követeléssel szembesülő eladó vagy szolgáltató (hitelező) bizonytalan lehet azt illetően, hogy a fogyasztót követelése előterjesztésekor megfelelően tájékoztatták-e a kikötés tisztességtelen jellegének következményeiről. Ez azért fontos kérdés, mert ez határozza meg az eladó vagy szolgáltató visszatérítési követelése elévülési idejének kezdetét.
- 26 Az eladónak vagy szolgáltatónak nincs lehetősége arra, hogy a fogyasztó által megszerzett információkat peren kívül ellenőrizze. A hitelszerződés teljes és végleges hatálytalanságának (érvénytelenségének) megállapításán alapuló visszatérítési követelés fogyasztó általi előterjesztése nem tekinthető egyenértékűnek a szerződés felfüggesztett hatálytalanságának megszüntetésével, ha azt nem kíséri a fogyasztó kifejezett nyilatkozata, amelyben megerősíti, hogy teljes körű tájékoztatást kapott. A bíróság az eljárás során a tájékoztatási kötelezettségének eleget téve maga is pótolhatja az ilyen nyilatkozatot, és a visszatérítési követelés fogyasztó általi fenntartása – a megfelelő információk megszerzését követően – a kikötés megerősítésének megtagadásával és (esetlegesen) a szerződés teljes és végleges hatálytalanságának (érvénytelenségének) következményeivel szemben számára nyújtandó védelem elutasításával lesz egyenértékű.
- 27 A kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint az, hogy a fogyasztó számára az eladóval vagy szolgáltatóval szembeni követeléseinek érvényesítése mellett további nyilatkozatok megtételére vonatkozó kötelezettséget, különösen pedig azzal kapcsolatos követelményt írnak elő, hogy ezek a nyilatkozatok csak a bírósági eljárás során vizsgálhatók, alkalmas arra, hogy lehetetlenné tegye vagy túlzottan megnehezítse a fogyasztó 93/13 irányelvben biztosított jogainak gyakorlását.

- 28 A 2021. április 29-i Bank BPH ítéletében (C-19/20) a Bíróság rámutatott, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikkével összefüggésben értelmezett (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között létrejött szerződésben szereplő feltétel tisztességtelen jellegét megállapító nemzeti bíróság feladata, hogy a nemzeti eljárási szabályok keretein belül, kontradiktórius vitát követően a fogyasztót – függetlenül attól, hogy azt jogi képviselő képviseli-e – tájékoztassa az ilyen szerződés semmissé nyilvánításához fűződő jogkövetkezményekről. Úgy tűnik, hogy az említett kötelezettség olyan helyzetre vonatkozik (az ítélet 92. és 93. pontja), amelyben a tisztességtelen szerződéses feltétel és az abból eredő következmények megállapítására akkor kerül sor, amikor a bíróság hivatalból vizsgálja az ügyet.
- 29 Ugyancsak megalapozatlan az a feltevés, hogy annak ellenére, hogy bizonyos követelésekkel az eladóhoz vagy szolgáltatóhoz fordulnak, és hogy az eladó vagy szolgáltató ismeri a fogyasztó álláspontját, az eladó vagy szolgáltató passzív maradhat, és még a követelések elévülése előtt sem nem kell semmit tennie.
- 30 Ezenfelül a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) által meghatározott követelményeknek nem megfelelő fogyasztói követelés sikertelensége azt is eredményezi, hogy az eladó vagy szolgáltató a teljesítéssel csak az ítélet jogerőre emelkedésétől kezdve esik késedelembe. Ez kizárja annak lehetőségét, hogy a fogyasztónak kamatot ítéljenek meg a követelés benyújtása és az ítélet jogerőre emelkedése közötti időszakra. Ez azt jelentené, hogy az eladó vagy szolgáltató nem csak elutasíthatja a benyújtott követeléseket, hanem – különösebb következmények nélkül – megvárhatja a fogyasztó további lépéseit, arra számítva, hogy utóbbi esetleg nem lesz érdekelt vagy nem lesz lehetséges peres eljárást kezdeményezni.
- 31 A kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint ez nem csupán túlzottan megnehezítené a fogyasztó számára az irányelv által biztosított jogok gyakorlását, hanem jelentősen aláásná azt az elrettentő hatást is, amelyet a fogyasztóvédelmi rendszernek kell kifejtene. Az eladó vagy szolgáltató ugyanis számíthatna arra, hogy a fogyasztók egy része, miután elutasították követeléseit, lemond jogai további érvényesítéséről. A kellő határozottságot tanúsító fogyasztók tekintetében ugyanakkor az eladó vagy szolgáltató nem lenne kitéve a fogyasztó jogos követeléseinek késedelmes teljesítéséből eredő gyakorlati következményeknek.
- 32 A fentiekől függetlenül úgy tűnik, hogy az elfogadott megoldás sérti az egyenértékűség elvét, mivel egy olyan szerződésben részes féltől, amely nem a tisztességtelen szerződési feltételek szerződésbe foglalása miatt bizonyult érvénytelennek, nem várják el, hogy a visszatérítési követelés érvényesítéséhez a szolgáltatás visszatérítésére való felszólításon kívül más követelményt is teljesítsen.
- 33 Az egyenértékűség elvének tiszteletben tartása megköveteli, hogy a szóban forgó nemzeti szabály különbségtétel nélkül vonatkozzon az uniós jog és a belső jog

megsértésén alapuló, hasonló tárggyal és jogalappal rendelkező keresetekre (a Bíróság C-698/18. és C-699/18. sz. egyesített ügyekben hozott ítélete, 76. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

- 34 Ami az **első kérdés d) pontját [I. 1. d) pont]** illeti, úgy tűnik, hogy a szerződés kötelező ereje végleges hiányának a szerződési feltételek tisztességtelen jellegéről szóló jogerős bírósági ítélettől való függővé tétele a 93/13 irányelv célkitűzéseinek elérését veszélyeztető módon gyengíti a fogyasztó helyzetét. A fogyasztó ugyanis csak a jogvita jogerős befejezését követően veszíti el azon nyilatkozat megtételéhez való jogát, hogy magára nézve kötelezőnek ismerje el a tisztességtelen feltételeket vagy azokat más rendelkezésekkel váltsa fel. Az eladó vagy szolgáltató ugyanakkor a szerződés érvénytelenségéből eredő követeléseket érvényesíthet. Ez nemcsak az eladó vagy szolgáltató követeléseinek elévülési idejének kezdetét befolyásolja, hanem azon lehetőség kizárásának hatását is, hogy a fogyasztónak kamatot ítéljenek meg a követelés benyújtása és az ítélet jogerőre emelkedése közötti időszakokra. Ebben a helyzetben az eladó vagy szolgáltató nem lesz érdekelt a fogyasztó 93/13 irányelvet átültető rendelkezésekre alapított követeléseinek kielégítésében. Úgy tűnik, hogy ez sérti az irányelv 7. cikkének (1) bekezdésében foglalt azon kötelezettséget, amely szerint gondoskodni kell arról, hogy megfelelő és hatékony eszközök álljanak rendelkezésre ahhoz, hogy megszüntessék a fogyasztókkal kötött szerződésekben a tisztességtelen feltételek alkalmazását.
- 35 Ezenkívül amiatt, hogy a jogvita lezárásáig meghosszabbítják azt az időszakot, amely alatt a tisztességtelen szerződési feltételek ténylegesen kihatnak a fogyasztó jogainak és kötelezettségeinek alakulására, az irányelv 6. cikkének (1) bekezdése szerinti kötelezettség is sérül.
- 36 Úgy tűnik, hogy az a feltételezés, hogy a bíróságnak jogerős döntést kell hoznia, a 93/13 irányelv által létrehozott fogyasztóvédelmi rendszer azon alapvető feltételezését is aláássa, miszerint a tisztességtelen szerződéses feltételt úgy kell tekinteni, mint amely soha nem is létezett, nem pedig olyanak, amelyet bírósági határozat helyez hatályon kívül.
- 37 A kérdést előterjesztő bíróság szerint ezért abból kell kiindulni, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével és 7. cikkének (1) bekezdésével ellentétes a nemzeti jog olyan értelmezése, amely abban az esetben, ha a szerződés nem maradhat fenn a tisztességtelen feltételek elhagyását követően, az eladó vagy szolgáltató visszatérítési követelése elévülési idejének kezdetét nemcsak attól teszi függővé, hogy a fogyasztó érvényesít-e az eladóval vagy szolgáltatóval szemben szerződési feltételek tisztességtelen jellegére alapított követelést vagy kifogást (vagy a bíróság hivatalból tájékoztatást ad-e a szerződési feltétel tisztességtelennek való nyilvánítás lehetőségéről), hanem attól is, hogy a fogyasztó tesz-e további nyilatkozatokat, vagy a bírósági eljárás során vizsgálják-e, hogy a fogyasztó ismeri-e a szerződés fennmaradása lehetőségének hiányából fakadó joghatásokat (jogkövetkezményeket) (tudomással bír azokról), illetve hogy a bíróság e joghatásokról nyújt-e tájékoztatást, különösen pedig attól,

hogy a bíróság hozott-e az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó közötti jogvitát elbíráló jogerős ítéletet.

- 38 **Második kérdésével (I.2. pont)** a kérdést előterjesztő bíróság azt kívánja megtudni, hogy amennyiben az eladónak vagy szolgáltatónak tisztában kell lennie a fogyasztóval kötött szerződés feltételeinek tisztességtelen jellegével, vagy a fogyasztó követeléseket érvényesített az eladóval vagy szolgáltatóval szemben, mentesül-e az alól, hogy lépéseket tegyen annak vizsgálata érdekében, hogy a fogyasztót az őt megillető visszatérítési követelések érvényesíthetőségére tekintettel fel kell-e szólítani a szolgáltatás visszatérítésére.
- 39 Feltételezve, hogy az irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével és 7. cikkének (1) bekezdésével nem ellentétes annak megállapítása, hogy a szerződés érvénytelenségének valamennyi következménye csak azt követően áll be, hogy a fogyasztó nyilatkozott arról, hogy teljes körűen tájékoztatták az érvénytelenséggel kapcsolatos jogkövetkezményekről, tisztázni kell, hogy a fogyasztóvédelmi rendszer hatékonyságának biztosítása érdekében az eladónak vagy szolgáltatónak nem kell-e saját kezdeményezésére lépéseket tennie annak ellenőrzése érdekében, hogy a fogyasztó tisztában van-e a szerződés megszűnésének lehetőségével és az ahhoz kapcsolódó jogkövetkezményekkel. Ez azt jelentheti, hogy a szerződés megszűnése esetén a fogyasztó részére megfelelő tájékoztatást adnak a kölcsönös jogokra és kötelezettségekre, különösen a fogyasztót ebben az esetben megillető követelésekre vonatkozóan.
- 40 Úgy tűnik, hogy egy arra irányuló kötelezettség előírása, hogy az eladó vagy szolgáltató önállóan tegyen lépéseket annak megállapítása érdekében, hogy a fogyasztó nyilatkozata hatályos-e, és annak figyelembevételével, hogy ezeket a lépéseket elmulasztotta megtenni, az eladó vagy szolgáltató követelése elévülésének megítélésénél szimmetrikus lenne azzal a megállapítással, hogy a fogyasztó követelése elévülésének kezdete vagy lejáta attól függ, hogy a fogyasztónak lehetősége volt-e jogai megismerésére. Mindkét szerződő fél köteles lenne a kellő gondossági kötelezettség keretében lépéseket tenni jogai védelme érdekében abban az időpontban, amikor az észszerűen mérlegelt körülmények e szükségesség fennállására utalnak. Ennek elmulasztása azzal a következménnyel járna, hogy a visszatérítési követelések elévülhetnének. E kötelezettségnek különösen azokra az eladókra vagy szolgáltatókra kellene vonatkoznia, akiknek az alkalmazott és később a fogyasztóval kötött szerződésbe átemelt konkrét általános szerződési feltételeit már értékelték a jogellenes szerződési feltételek nyilvántartásába való bejegyzést eredményező absztrakt ellenőrzés keretében (lásd: a Bíróság 2016. december 21-i Biuro podróży Partner ítélete [C-119/15]).
- 41 A fentiekre tekintettel a kérdést előterjesztő bíróság szerint azt kell megállapítani, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével és 7. cikkének (1) bekezdésével ellentétes a nemzeti jog olyan értelmezése, amely az elévülési idő kezdő időpontjának meghatározása keretében nem veszi figyelembe az eladó vagy szolgáltató azon kötelezettségét, hogy önállóan annak ellenőrzésére irányuló

intézkedéseket tegyen, hogy a fogyasztó tisztában van-e azokkal a következményekkel, amelyek a tisztességtelen feltételek szerződésből való kihagyásából vagy abból fakadnak, hogy a szerződés nem maradhat fenn.

- 42 A **harmadik kérdésre (I.3. pont)** adott válasz akkor válik relevánssá, ha az első és második kérdésre adott válaszokkal összefüggésben az eladó vagy szolgáltató követeléseinek elévülési idejének kezdete függővé tehető bármely olyan eseménytől, amely azt követően következik be, hogy az eladó vagy szolgáltató átvette a fogyasztó szolgáltatások visszatérítésére vonatkozó felszólítását, vagy a szerződési feltételek hatályosságának vagy a szerződés érvényességének más módon történt megkérdőjelezését.
- 43 A fogyasztónak az eladóval vagy szolgáltatóval szemben fennálló követelése elévülésének kérdése képezi a C-81/21. sz. ügyben előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyát is. A C-81/21. sz. ügyben a bíróság kétségei arra vonatkoznak, hogy összeegyeztethető-e a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével és 7. cikkének (1) bekezdésével az az értelmezés, amely szerint a fogyasztó szolgáltatások visszatérítése iránti követelésének elévülési ideje a szolgáltatás teljesítésének időpontjában kezdődik.
- 44 Tekintettel a fogyasztói követelések hosszú, 10 éves elévülési idejére, nincs ok arra, hogy ezt az időszakot az elévülési idő kezdetét elhalasztó körülmények keresésével ténylegesen túlzott mértékben meghosszabbítsák, feltéve, hogy az időtartam olyan időpontban jár le, amikor a fogyasztónak már tudomása volt, vagy észszerűen tudomást szerezhetett volna a feltétel tisztességtelen jellegéről, és a megfelelő követeléseket is érvényesíthette volna.
- 45 Ez az álláspont azonban nem tekinthető megalapozottnak, ha feltételezzük, hogy az eladó vagy szolgáltató elévülési ideje nem kezdődik meg mindaddig, amíg a fogyasztó nemcsak követeléseket érvényesít, hanem további feltételek is teljesülnek.
- 46 Nyilvánvaló, hogy a fogyasztó már azelőtt tudomást szerez, illetve szerezhet a követeléseiről, hogy az eladót vagy szolgáltatót felszólítaná a szolgáltatás visszatérítésére, és még inkább azelőtt, hogy bármilyen nyilatkozatot tenne arról, hogy tisztában van a szerződés érvénytelenségének következményeivel. Az ilyen helyzet hátrányait enyhítik a differenciált elévülési idők (3 év az eladó vagy szolgáltató követelése, 10 vagy 6 év a fogyasztó követelése esetén). Továbbra is előállhat azonban olyan helyzet, amelyben megállapítást nyer, hogy a fogyasztó követeléseinek legalább egy része már elévült, mielőtt úgy döntött, hogy az eladót vagy szolgáltatót felszólítja a szolgáltatás teljesítésére, vagy követeléseit bírói úton érvényesíti.
- 47 A kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint ezért mérlegelni kellene, hogy annak feltételezése esetén, hogy az eladó vagy szolgáltató követeléseinek elévülési ideje az első kérdésben ismertetett események valamelyikének bekövetkeztével kezdődik, a 93/13 irányelv által a fogyasztóknak biztosított

védelem hatékonysága nem követeli-e meg, hogy a fogyasztó követeléseinek elévülési ideje ne kezdődhessen meg, vagy legalábbis ne járhasson le az említett esemény bekövetkezte előtt.

- 48 A **negyedik kérdésre (I.4. pont)** akkor kell választ adni, ha feltételezzük, hogy nincs akadálya annak, hogy a fogyasztó visszatérítési követelése önállóan, akár az eladó vagy szolgáltató követeléseinek elévülésénél korábban évüljenek el.
- 49 Ha a fogyasztó szolgáltatások visszatérítése iránti követelése azelőtt évül el, hogy az eladó vagy szolgáltató a fogyasztó részére teljesített szolgáltatás egészére kiterjedő visszatartási kifogást emelt volna, akkor olyan helyzet áll elő, amelyben a szolgáltatások a fogyasztó részére történő részleges visszatérítése attól függ, hogy a fogyasztó felajánlja-e a teljes szolgáltatás visszatérítését az eladó vagy szolgáltató részére. Ezért a visszatérítési követelések a két felet nem azonos terjedelemben fogják megilletni.
- 50 A Bíróság már kimondta (2021. június 10-i BNP Paribas Personal Finance ítélet, C-776/19–C-782/19, 39–40. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat), hogy az irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével és 7. cikkének (1) bekezdésével nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely a szerződési feltétel tisztességtelen jellegének megállapításához kapcsolódó restitutív joghatások érvényesítésére irányuló keresetet illetően elévülési időt ír elő. A fogyasztók által a 93/13 irányelvből eredő jogaik érvényesítése érdekében benyújtott, restitutív jellegű kérelmekkel szemben elévülési időre való hivatkozás önmagában nem ellentétes a tényleges érvényesülés elvével, azonban az ilyen szabályozás alkalmazása nem teheti gyakorlatilag lehetetlenné vagy rendkívül nehezé az ezen irányelv által biztosított jogok gyakorlását.
- 51 Nem úgy tűnik, hogy a Bíróság által meghatározott követelmények teljesíthetők lennének egy olyan helyzetben, amikor az idő múlása miatt csak a fogyasztó visszatérítési követeléseinek korlátozására kerül sor. Az irányelv által biztosított jogok hatékonyságát és gyakorlásának lehetőségét mindenekelőtt az veszélyezteti, hogy az eladó vagy szolgáltató követeléseinek elévülése olyannyira kitolódik, hogy a jóval rövidebb elévülési idő ellenére azok mindig azon időpontot követően fognak elévülni, amikor a fogyasztó követelésének egy része is elévülhet.
- 52 Az **ötödik kérdést (I.5. pont)** illetően a bíróság annak értékelését kéri, hogy a 93/13 irányelvből eredő fogyasztóvédelmi elvekkel összeegyeztethető-e a nemzeti jog olyan értelmezése, amely a fogyasztó jogait a visszatérítési követelések tekintetében oly módon korlátozza, hogy kizárja az eladó vagy szolgáltató felelősségét a fogyasztó jogos követeléseinek késedelmes teljesítéséért.
- 53 A bíróságban két kérdés vet fel kételyeket, amelyek közül az első abból a körülményből ered, hogy annak feltételezése esetén, hogy a szerződés felfüggesztése az első kérdés b)–d) alpontjaiban említett események bármelyikének bekövetkezéséig tart, az eladó vagy szolgáltató nem attól az időponttól kezdve kerül késedelembe, amikor a jogalap nélküli szolgáltatások

visszatérítésére szólítják fel, hanem csak attól az időponttól kezdve, amikor ellenőrzik, hogy a fogyasztó tisztában van-e a szerződés fennmaradása lehetőségének hiányából (érvénytelenségéből) fakadó joghatásokkal, és lemond-e az ilyen joghatásokkal szembeni védelemről.

- 54 Az az értelmezés, amely a fogyasztó követeléseinek érvényesíthetőségét attól teszi függővé, hogy a fogyasztó megteszi-e a megfelelő nyilatkozatot, gyakorlatilag megfosztja a fogyasztót a késedelmi kamatokra való jogosultságtól egy olyan időszak tekintetében, amely a bírósági eljárások időtartama miatt akár több évre is kiterjedhet. Ez jelentősen gyengítené a fogyasztóvédelem hatékonyságát, és egyúttal az egyenértékűség elvét is sértené.
- 55 A második kérdés annak az időpontnak a meghatározásával kapcsolatos, amely megszünteti az adós késedelmi állapotát, amely akkor ér véget, amikor az adós gyakorolja azt a jogát, hogy mindaddig visszatartsa az általa teljesítendő szolgáltatást, amíg a másik fél fel nem ajánlja a szolgáltatás teljesítését vagy nem biztosítja a követelést. Az adós késedelmének további fennmaradása ugyanakkor megalapozza a késedelmi kamatfizetési kötelezettséget.
- 56 Az elfogadott értelmezéstől függően a késedelem vagy teljesen megszűnik (a visszatartási kifogás visszamenőleges hatályú), vagy a visszatartási jog gyakorlásáról szóló nyilatkozat megtételének időpontjában szűnik meg, amely esetben a késedelmi kamat a fogyasztót az eladónak vagy szolgáltatónak a felszólítás kézhezvételét követően a szolgáltatás nyújtására biztosított határidő lejártától a visszatartási kifogás érvényesítésének időpontjáig illeti meg.
- 57 Mivel a hitelszerződésekkel kapcsolatos, jelen ügyhöz hasonló jogvitákban a visszatartási jog esetleges jellegű (az eladó vagy szolgáltató általában tagadja a fogyasztó követelésének megalapozottságát), az eladó vagy szolgáltató nem hajlandó a szolgáltatást a fogyasztónak teljesíteni, és a visszatartási jog nem az egyetlen ok a szolgáltatás visszatartására. Ezért kétségek merülnek fel azzal kapcsolatban, hogy a nemzeti jognak a visszatartási kifogás érvényesítésének következményeivel kapcsolatos jelenlegi értelmezése összeegyeztethető-e a 93/13 irányelv rendelkezései által a fogyasztóknak biztosított védelem hatékonyságának elvével és azzal a kötelezettséggel, hogy gondoskodni kell arról, hogy megfelelő és hatékony eszközök álljanak rendelkezésre ahhoz, hogy megszüntessék a fogyasztókkal kötött szerződéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazását (az irányelv 7. cikkének (1) bekezdése).
- 58 Ezért a 93/13 irányelv 7. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes a nemzeti jog olyan értelmezése, amely abban az esetben, ha a szerződés nem maradhat fenn a tisztességtelen feltételek elhagyását követően, bármilyen módon korlátozza az eladó vagy szolgáltató felelősségét a szolgáltatás fogyasztó részére történő visszatérítése teljesítésének késedelméért, amely a tisztességtelen feltételek hatályának vagy érvényességének fogyasztó általi megkérdőjelezésétől addig az időpontig tart, amikor az eladó vagy szolgáltató késznek mutatkozik a fogyasztó követeléseinek teljesítésére.